

Šľachtiteľský program plemena alpínska koza

Úvod šľachtiteľského programu:

Tento šľachtiteľský program je vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení Nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“).

Šľachtenie plemena alpínska koza vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootechnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre kozy chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobu stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako chovateľská organizácia nesúca šľachtiteľský program podľa Nariadenia EPaR č. 2016/1012 a ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona č. 194/1998 o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je sústava šľachtiteľských opatrení vedúcich k zmeneniu tých vlastností a znakov hospodárskych zvierat, ktoré rozhodujú o plnení cieľa chovu. Pri zachovaní zdravia a ekonomiky chovu. Na naplnenie šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Typické dojné krátkosrsté francúzske plemeno stredného telesného rámca zo skupiny alpských kôz, označovaných synonymom „francúzska alpská“. Plemeno vzniklo krížením miestnych plemien s hnedými plemenami. Plemenná kniha bola založená v roku 1930. Toto plemeno sa podieľalo na vyšľachtení plemien berry touraine a skalnej alpskej kozy. Chová sa aj v Nemecku, Poľsku, USA a Kanade. Zvieratá sú charakteristické svojou pevnou konštitúciou, harmonickou stavbou tela, s primerane širokým a hlbokým hrudníkom. Plemeno je odolné a prispôsobivé zlým klimatickým podmienkam pri zachovaní vysokej mliekovej úžitkovosti. Hlava je dlhá a rovná až mierne klenutá. Srsť je krátka až stredne dlhá, hustá a lesklá. Plemeno sa chová vo viacerých farebných odtieňoch. Prevláda srnčie sfarbenie s čiernym pásom na chrbte. Dolná časť končatín je čierna. Rohatosť a výskyt briadky nie sú plemenným znakom. Fylogeneticky príbuzným plemenom chovaným na Slovensku je hnedá krátkosrstá koza.

Úžitkové vlastnosti

Výška na kohútiku u kôz je 70-90 cm, u capov 90-100 cm. Hmotnosť dospelých kôz je 50 - 80 kg a capov 80 - 100 kg. Produkcia mlieka 700 - 800 kg (rekord 2400 kg), pri obsahu tuku 3,3 % a bielkovín 3,5%. Plodnosť na okotenú kozu sa pohybuje v rozmedzí 170-180%.

Postup šľachtenia plemena

V procese šľachtenia alpínskej kozy bude využívaná výhradne čistokrvná plemenitba so zámerom zlepšiť produkciu mlieka. Šľachtenie je založené na výbere najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Na zabezpečenie rastu úžitkovosti cestou čistokrvnej plemenitby je potrebné sprísniť selekciu plemenných zvierat. Tá sa bude vykonávať na podklade údajov získaných v kontrole úžitkovosti oviec a kôz (KÚOaK). KÚOaK sa riadi schválenou metodikou a každý chovateľ má právo si pre svoj chov zvoliť úroveň kontroly, v závislosti od úžitkového využívania svojho stáda. Získané dáta sa okrem selekcie zvierat môžu používať aj na odhad plemenných hodnôt úžitkových parametrov vhodnými štatistickými metódami podľa metodiky schválenej šľachtiteľskou radou.

Dlhodobým cieľom je zvýšiť úroveň šľachtiteľskej práce formou odhadu plemenných hodnôt plodnosti a mliekovej úžitkovosti. Na zabezpečenie tohto cieľa je potrebné zvýšiť početnosť zvierat plemena, zvýšiť množstvo informácií o úžitkovosti zvierata, jeho príbuzných a vrstovníkov v rámci chovu. Podmienkou je tiež presná evidencia zvierat, presné merania a kvalitné vedenie databázy kontroly úžitkovosti. V chovoch sa môže využívať aj genomické hodnotenie plemenných zvierat. Uplatňovanie konkrétnych metód selekcie v rámci šľachtenia jednotlivých plemien oviec a kôz určí šľachtiteľská rada oviec a kôz svojim uznesením. Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EÚ.

Kontrolu úžitkovosti oviec a kôz vykonáva Zväz chovateľov oviec a kôz na základe nariadenia EPaR 2016/1012 a poverenia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, alebo ním

poverená tretia strana. Výkon KÚOaK sa riadi metodikou schválenou orgánmi ZCHOK na to oprávnenými.

Plemenná kniha kôz sa riadi osobitným štatútom vypracovaným v súlade s platnou legislatívou a schváleným orgánmi ZCHOK na to oprávnenými .

Geografické vymedzenie

Tento šľachtiteľský program je uplatňovaný výhradne na území Slovenskej republiky.

Plemenný štandard a chovný cieľ plemena alpínska koza chovaného v SR

Ukazovateľ	alpínska koza	
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Typické dojné krátkosrsté plemeno stredného telesného rámca. • Plemeno sa chová vo viacerých farebných odtieňoch. • Plemeno je odolné a prispôsobivé zlým klimatickým podmienkam pri zachovaní vysokej mliekovej úžitkovosti.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Mliekový úžitkový typ.
	Chovný cieľ	Mliekový úžitkový typ
Hmotnosť kôz	<i>Plemenný štandard</i>	60 kg
	Chovný cieľ	80 kg
Hmotnosť plemenných capov	<i>Plemenný štandard</i>	80kg
	Chovný cieľ	100 kg
Hmotnosť kozičiek vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	34 kg
	Chovný cieľ	39 kg
Hmotnosť aukčných capov vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	40 kg
	Chovný cieľ	45 kg
Produkcia mlieka za dojnú periódu	<i>Plemenný štandard</i>	700 kg
	Chovný cieľ	900 kg
Plodnosť na okotenu kôzu	<i>Plemenný štandard</i>	180%
	Chovný cieľ	190%